

Daljši zgodovinski prikaz Savinjske podružnice SPD je podal častni predsednik PD Celje Dušan Gradišnik

pripada PDS, PDS v Celju pa je dobilo v upravljanje celotno premoženje Savinjske podružnice. S tem je bilo priznано nasledstvo po Savinjski podružnici. Ustanovljena je bila Planinska zveza in Planinsko društvo Celje, katerega prvi predsednik je bil **prof. Tine Orešnik**. Tako se je končala slavna zgodovina Savinjske podružnice, katere izročilo nadaljuje PD Celje, njen pravni dedič.

Spomenik, pred katerim stojimo, je namenjen tudi vsem, ki so jim bile prizadejane krivice, ki jih v teh stotih letih prav gotovo ni bilo malo. Tudi Frischauf in Kocbek sta svoje življenje končala v globokem razočaranju. Na Kocbekovi zadnji poti v skromni grob na pokopališču pod Menino je marsikdo, ki so ga nekoč slavili, manjkal. Pepel pokojnega Frischaufa je bil raztrosen na Scheichenspitze, markantnem vrhu Dachsteinskega pogorja, v veter. Mogoče je ta veter prinesel kakšen delček pepela na to njegovo ljubljeno slovensko zemljo.

Spomin na Kocbeka in Frischaufa je pomenil in naj pomeni nadaljnje povezovanje med našimi gorniki in onimi prek meja, ki so jim gore skupna domovina,« je končal Dušan Gradišnik.

TA ČAS SO V HIMALAJI KAR TRI SLOVENSKE ALPINISTIČNE ODPRAVE

ANAPURNA, Š. PANGMA, KUMBAKARNA

Na strmo pot v Tibet bi morale oditi sedem slovenskih alpinističnih smučarjev, pa so 13. septembra odpotovali le štirje: vodja odprave »Ski 8000« **Matej Kranjc** iz Šenčurja pri Kranju, član Alpinističnega odseka Kranj, ter člani **dr. Iztok Tomazin** iz Kriz, član AO Trzič, **Drejc Karničar** z Jezerskega in član tamkajšnjega AO in **Urban Golob** iz Ljubljane, član AO Ljubljana Matica. Njihov cilj je smučanje z vrha 8046 metrov visoke Šiše Pangme, najbolj severnega himalajskega osematisočaka in edinega, ki je v celoti v Tibetu, torej na Kitajskem. Če jim bo to uspelo, bo to seveda slovenski višinski smučarski rekord in nasploh eno od redkih smučanj z vrha kakšnega osematisočaka, ki so se ga doslej lotili alpinistični smučarji.

POSEBNE SMUČI IZ ELANA

»Na vrh nameravamo plezati po normalni smeri,« je na tiskovni konferenci pred odhodom dejal vodja odprave Matej Kranjc, »vendar tudi v tej smeri pričakujemo ozebnike in velike strmine do 50 stopinj. Če vemo, da je največja strmina na planinskih smučarskih skakalnicah 42 stopinj, si lahko predstavljamo, za kakšne strmine gre tam. Seveda je treba računati tudi s skalnimi razčlembami, ki bodo še otežile smučanje, pa tudi refleksi in reakcije so tam zaradi

izredne višine počasnejši, ker primanjkuje kisika, zato je tveganje še večje.«

Do višine 5000 metrov se bodo slovenski alpinisti z vso opremo pripeljali s kamioni, na višini 5300 metrov bodo postavili bazni tabor in od tam začeli prodirati proti vrhu. Plezali bodo v alpskem slogu. Sredi oktobra nameravajo v štirih do petih dneh z vso osebno opremo, tudi s smučmi na ramah, priplezati na vrh, naslednja dva dni pa se bodo smučali z vrha do baznega tabora: prvi dan do vstopa v steno, naslednji dan po skoraj 40 kilometrov dolgem ledeniku do baznega tabora.

Posebej za to odpravo so v begunjski tovarni Elan izdelali prototip posebnih turnih smuč, ki so jih naši alpinisti seveda že preizkusili; so razširjene in ustrezno okrepljene za zahtevno turno smučanje. Na teh smučeh je okovje »silvretta« za turno smučanje, na nogah pa bodo imeli Koflachove čevlje, ki so kompromis med čevlji za hojo in smučanje, so pa po mnenju članov odprave ta čas najboljši taki čevlji, ki jih je mogoče kupiti. Smuč z okovjem so težke približno pet kilogramov, čevlji tri kilograme, kar bo dodatna teža, kakršne drugim alpinistom v Himalaji ni treba nositi. Višinska razlika, ki jo bodo premagali med spustom na smučeh, bo več kot 2000 metrov.

ODPRAVA BREZ ZDRAVNIKA

Poleg tega glavnega cilja ima odprava »Ski 8000« še dva dodatna cilja: Iztok Tomazin namerava opraviti prvenstveni solo vzpon v severni steni Šiše Pangme - v steni, v kateri sta doslej potegnjeni le dve smeri. Plezal bo seveda v alpskem slogu. Poleg tega nameravajo fantje še smučati po ozebniku severne stene te gore, če bodo seveda vremenske razmere primerne, če bodo opravili svojo prvenstveno nalogo in če jim bo ostalo še dovolj moči. Dr. Tomazin namerava prvenstveno smer plezati eno noč in pol dneva, sestopiti pa namerava po smeri, po kateri bodo fantje smučali z vrha.

Predračun odprave je 40.000 ameriških dolarjev; če bi šli na pot vsi, ki so bili prvotno predvideni, bi se stroški še bistveno povečali. Zaradi hudih denarnih težav so člani odprave tako rekoč do zadnjega trenutka prodajali posebne razglednice s fotografijo Šiše Pangme in s podobo alpinističnega smučarja, ki drvi z gore, da bi nabrali potrebna sredstva. To pot je bil namreč delež Komisije za odprave v tuja gorstva izredno skromen, komaj 4000 do 5000 dolarjev, »ker ni nihče od članov kategoriziran in ker KOTG zaradi znanih dogodkov v slovenskem alpinizmu nima sredstev, zato pa sedanji odpravi nudi organizacijsko pomoč«, kot je bilo rečeno na tiskovni konferenci pred odhodom odprave v Himalajo. Toda če se seboj ne bi imeli dovolj denarja, bi moral eden od članov ostati pred kitajsko mejo v Nepalui.

Četverica alpinističnih smučarjev se bo v Slovenijo predvidoma vrnila 10. novembra. Že na odpravi bodo fantje pripravljali knjigo o eks-

pediciji, na kateri se bo gotovo marsikaj dogajalo, »marsikaj pa se je že pred odhodom, tudi kar zadeva finance«, kot je dejal Iztok Tomazin.

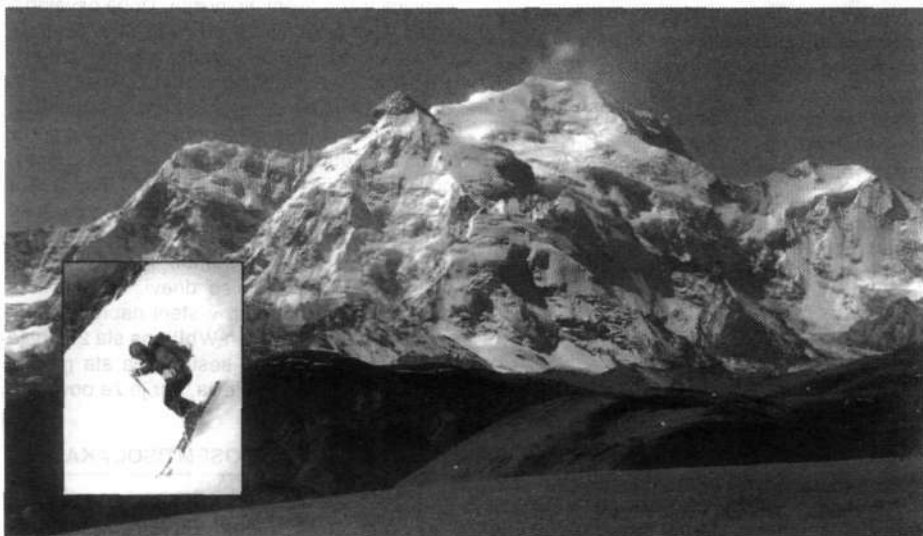
VZPON NA DEVIŠKO GORO

Sicer pa sta hkrati s to odpravo v himalajskih gorah še dve slovenski alpinistični odpravi, čeprav vsaka na drugem koncu in na drugi gori. Dne 1. septembra je odšla na dolgo in visoko pot v vzhodni Nepal trojica mladih gornikov Alpinističnega odseka Železar iz Štor, ki namerava dokončati plezanje po več kot 2000 metrov visoki steni na vrh 7468 metrov visoke himalajske gore Vzhodna Kumbakarna. Če bo fantom podvig uspel, bodo prvi, ki bodo preplezali to steno in ki bodo stopili na vrh te še vedno deviške ene od najvišjih še neosvojenih gor na svetu. Vodja odprave je **Dušan Debelak**, člana pa **Avgust Robnik** in **Tomaž Žerovnik**.

Ta gora in ta stena sta tako divji, da so na Vzhodno Kumbakarno doslej nasploh poskusili plezati samo enkrat Angleži pred kakšnimi 15 leti in doslej kar trikrat slovenski plezalci: leta 1991 in lani **Bojan Počkar** in **Vanja Furlan**, ki sta priplezala do višine 7050 metrov, prav tako lani pa alpinisti iz Štor, ki pravzaprav sploh niso prišli do stene, kajti med potjo je na dostopnem maršu v divji reki Kabeli Kola utonil njihov alpinistični kolega **Damjan Vidmar**, drugi člani odprave pa so se takoj po neuspelem iskanju umrlega kolege vrnili domov.

»Zdaj smo odlično pripravljeni,« nam je na tiskovni konferenci v prostorih Planinske zveze Slovenije v Ljubljani pred odhodom dejal vodja odprave Dušan Debelak. »Od začetka letošnjega leta smo trenirali v francoskih in slovenskih Alpah, tako da zdaj ob kolikor toliko ugodnih vremenskih razmerah upamo na uspeh.«

Razglednica, ki so jo člani odprave »Ski 8000« do zadnjega trenutka prodajali po Sloveniji, da so zbrali preostali denar: Šiša Pangma

Trije alpinisti so z ljubljanskega letališča odpotovali v nepalsko prestolnico Katmandu, od koder so se s kakšnimi 600 kilogrami opreme in hrane tri dni vozili s kamionom do konca ceste (če je hudourné reke niso že odnesle), tam najeli 20 nosačev in nekako 14 dni skupaj z njimi hodili do vznožja stene in gore, kjer so na nadmorski višini 5300 metrov postavili bazni tabor. Največ 10 dni naj bi trajala aklimatizacija na višino, potem pa bodo slovenski plezalci sedem do deset dni v alpinističnem slogu, torej brez poprejšnjega postavljanja šotorov in napečenja fiksnih vrvi, plezali po 2000-metrski navpičnici iz ledu in skal, ki je doslej še ni nihče zmogel, ter se po isti smeri vrnili v bazni tabor. Z odprave, ki bo stala približno 30.000 ameriških dolarjev, od tega 3000 dolarjev taksa za vrh, ki jo morajo plačati nepalskemu ministrstvu za turizem, se bodo vrnili v Slovenijo najpozneje novembra, odvisno pač od vremena na gori.

Na pot so odšli brez zdravnika, ker za njegove potne stroške preprosto ni bilo denarja. Trojna naveza, pravijo trije alpinisti, je po njihovih izkušnjah varnejša od dvojne naveze, izguba časa pa ni večja kot pri navezi dveh.

PRVI PREPLEZAN OSEMTISOČAK

Tretja slovenska odprava, ki je ta čas, ko to poročamo, v Himalaji, je odprava na Anapurno I, edini osematisočak, na katerem Slovenci še niso bili. Slovenska alpinista **Franček Knez** in **Slavko Svetičič** sta moža, ki bosta poskusila priplezati po doslej še nepreplezani južni steni te gore po prvenstveni smeri (drugače pravzaprav sploh ne znata več).

Doslej so slovenski alpinisti poskušali že šestkrat priti na vrh te gore (8091 m), pogosti pa so bili tudi poskusi drugih, da bi prišli na ta vrh, ki je doslej zahteval približno toliko žrtev, kolikor je bilo zmagovalcev.

Anapurna je bila nasploh prvi osematisočak, na katerega je stopila človeška noga. Predvsem po zaslugi diplomatskih dogovorov se je leta 1950 Francozom posrečilo, da so kljub velikan-skim političnim zapletom dobili dovoljenje za vzpon; dovoljenje se je takrat nanašalo na Anapurno ali Daulagiri, saj sploh ni bilo jasno, na katerega od teh dveh osematisočakov bo odprava plezala. Celotna pokrajina okrog teh dveh vrhov je bila namreč takrat še precejšnja neznanka, tako da je francoska odprava leta 1950 združevala alpinizem z zemljepisnim raziskovanjem. Takrat še ni bilo zanesljivih zemljevidov, člani odprave pa tudi niso nič vedeli o dostopnih poteh.

Odprava, ki je prišla v Nepal 5. aprila 1950 pod vodstvom **Maurica Herzoga**, v njej pa so bile naveze **Jean Couzy-Marcel Schatz**, **Luis Lachenal-Lionel Terray**, ob Herzogu še **Gaston Rebuffat**, snemalec **Marcel Ichac** in zdravnik

Jacques Oudut, spremljal pa jih je še diplomat in kartograf **François de Noyelle**, je imela s seboj okrog šest ton ali 50.000 kosov opreme, potrebovala pa je ves mesec, da se je dokopala do baznega tabora pod Anapurno, za katero so se odločili, ker se jim je Daulagiri zdel tehnično preveč problematičen. Le dva meseca pozneje, 3. junija 1950, pa sta Herzog in Lachenal že stala na 8091 metrov visokem vrhu, in sicer ne da bi dihala dodatni kisik iz jeklenk. Čarobna meja 8000 metrov, ki pa angleških alpinistov ni nikoli posebej obremenjevala, saj so navajeni meriti višine v čevljih in ne v metrih, je bila tako prebita.

PRVA SMER ČEZ HIMALAJSKO STENO

Od francoskega vzpona po severni steni Anapurne leta 1950 se je marsikaj spremenilo. Zdaj je pokrajina okrog Anapurne med najbolj obiskanimi deli Nepala, kajti odkar so ta predel leta 1977 odprli za trekingi turizem, se je obisk tujcev v dolinah pod Anapurnami (vrhov s tem imenom je namreč več, najvišji pa je Anapurna I) tako razmahnil, da že predstavlja resen ekološki in tudi sociološki problem. Da bi te predele vsaj deloma zavarovali, so ustanovili posebno nevladno fondacijo pod pokroviteljstvom nepalskega kralja **Birendre**.

Za alpiniste je Anapurna še vedno velik izziv. Med vsemi nepalskimi osematisočaki se je drži najbolj mračen sloves: terjala je domala toliko žrtev, kolikor je bilo uspešnih vzponov na njen vrh. Že Herzogova odprava je svoj uspeh drago plačala s hudimi poškodbami zaradi ozeblin in snežne slepote, ki so vrnitev domov spremenile v pravo moko.

Vzpon po južni steni Anapurne, ki ga je leta 1970, 20 let po prvem vzponu na goro, opravil Britanec **Chris Bonnington**, je bil nova prelomnica v zgodovini alpinizma. Doba osvajanja vrhov, tudi himalajskih, po najlažjih smereh je minila, napočil je čas plezanja težavnih smeri v zahtevnih stenah osematisočakov.

Bonnington je o južni steni Anapurne izjavil, da je ni mogoče primerjati z nobeno drugo steno v Himalaji. Vendar se je je lotil z ekipo plezalcev, od katerih ni bil nihče višje od Mont Blanca, kar je bila vsekakor tvegana odločitev za tako zahteven himalajski načrt. Podvig se je posrečil, čeprav s skrajnimi napori in s štirimi kilometri fiksnih vrvi. Bili so dnevi, ko so vsem prizadevanjem navkljub v steni napredovali le za 20 metrov. **Haston in Whillans** sta 27. maja 1970 dosegla vrh, pri sestopu pa sta menda srečala legendarnega jetija, kar je že povečalo senzacijo ob vzponu.

PRVO SMUČANJE Z OSEMTISOČAKA

Leta 1981 sta bila v južni steni opravljena dva vzpona po novih smereh. Poljaki so preplezali

Mogočna južna stena Anapurne, po kateri nameravata plezati Franček Knez in Slavko Svetičič

desni steber in smer posvetili **Karolu Wojtyli - papežu Janezu Pavlu II.** ter brez nosačev in dodatnega kisika dosegli Srednji vrh (8051 m). Jeseni istega leta je po levem pobočju južne stene splezala novo smer japonska naveza in dosegla glavni vrh Anapurne.

Septembra leta 1984 sta južno steno v šestih dneh splezala Katalonca **Enric Lucas** in **Nil Bohegas**. Dokončala sta smer, ki sta jo dve leti prej začela **Ghilini** in **McIntyre**, vendar sta odnehala, ker je McIntyre ubilo padajoče kamenje. Za tisti čas je bil to bliskovit vzpon, čeprav sta iz baze do vrha porabila šest dni in pol ter poldrugi dan za sestop, vzpon pa sta opravila z več kot 20 kilogrami težkima nahrbtnikoma, saj sta vso opremo nosila sama s seboj.

Lachenal, ki je leta 1950 s Herzogom kot prvi stal na vrhu Anapurne, je bil tudi prvi, ki je omenjal možnost, da bi se z vrha tega osemitisočaka lahko smučali; tiste čase je bil namreč znan po ekstremnih smučarskih podvigih v Alpah. Dne 1. maja 1979 sta na vrh brez dodatnega kisika priplezala Francoza **Yves Morin** in **Henry Sigayret**, ki sta se nameravala z vrha smučati po severnih pobočjih gore. Yves se je zares prismočal do četrtega višinskega tabora, potem pa se je na višini 6700 metrov ubil.

Leta 1985 bi Anapurna skoraj strla znamenitega **Reinholda Messnerja**. Vzpon po severozahodni steni, ki je trajal dobrih pet dni, je potekal v strahovitem viharju in v tako dramatičnih

okolščinah, da je Messner pozneje priznal: »Če se ne bi zavedal, da nisem sam, če me ne bi opogumila bližina drugih, zadnjih dvesto metrov ne bi zmoget; prepustil bi se obupu in skočil v belo praznino.«

Zelo podobne so bile težave, s katerimi sta se leta 1984 srečevala Švicarja **Norbert Joos** in **Erhard Loretan**, ki sta v vsega treh dneh v alpskem slogu preplezala vzhodno steno.

Lani je vzpon po Britanski smeri poskušala tudi slovenska odprava, istočasno pa sta nameravala v južni steni novo prvenstveno smer Francoza **Beghin** in **Lafaille**. Zaradi slabega vremena in neugodnih snežnih razmer sta morala vzpon prekiniti. Med sestopom se je sloviti Beghin ubil, ker se mu je izdrli zatič, Lafaille pa so po večdnevnem napornem sestopu z zdrobljeno desno roko rešili slovenski alpinisti. Ko je zvedel, da gredo letos v to steno slovenski plezalci, je dejal: »Zelo, zelo težavno bo!«

PLEZALCA STA MISLILA NA VSE

Franček Knez in Slavko Svetičič sta pod Anapurno odpotovala že 23. avgusta, da sta se kolikor je le mogoče dobro aklimatizirala. »Na vzpon sva se pripravljala na podlagi literature in pogovorov z ljudmi, ki so steno Anapurne že okusili,« je pred odhodom dejal Franček Knez, član AO Impol iz Slovenske Bistrice. »Odločila sva se za odhod v monsunu, da bi se čim bolje in čimprej aklimatizirala. Ob morebitnem slabem vremenu med prvim poskusom lahko tako poskusiva še enkrat.«

»Anapurna je nenavaden hrib, kar zadeva vreme. Največji problem je veter, ki je jeseni še najbolj ugoden. Bazo bomo postavili še v mon-sunu, potem pa upamo na lepo vreme,« je dejal Slavko Svetičič iz AO Idrija.

Skupaj s smučarsko odpravo na Šišo Pangmo je 13. septembra odpotoval še vodja odprave

na Anapurno **Matjaž Pečovnik**, z njim pa še tričlanska ekipa slovenske televizije, pravzaprav oddaje Gore in ljudje, v kateri so redaktorica **Marjeta Keršič Svetel**, snemalec **Janez Hrovat** in njegov asistent **Klavlaj Mlekuž**, znani alpinist in gorski reševalec iz Mojstrane, ki je stalni sodelavec te oddaje.

ČIGAVE SO PLANINSKE KOČE IN OD KOD DENAR ZA NJIHOVO OBNOVO?

ZGLED IZ STABILNE ŠVICE

JANEZ DUHOVNIK

Prav zanimivo bi bilo vedeti, kako bi **Jakob Aljaž**, eden izmed prvih, ki se je zavzemal za pridobitev slovenskega planinskega premoženja, ukrepal ob sedanjih razprtijah o tem, čigava je ena ali druga koča. Najbrž ne bi skliceval posebnih planinskih forumov. Prejkone bi vse najbolj glasne lepo po vrsti poklical k spovedi, jim naložil primerne duhovne pokore in jih po vrsti nagnal, naj tudi na tem svetu bolj skrbje za tisto, kar so dobili od prednikov ali ustvarili sami.

V Aljaževih časih je bilo stanje seveda bistveno bolj enostavno kot danes. SPD se ni ukvarjalo z množico objektov, med katerimi je danes vse od planinske gostilne na nekem griču sredi vasi do Doma na Kredarici. Zato se moramo najprej odločiti, katere koče so pomembne za celotno slovensko planinstvo in katere imajo le krajevni pomen. Za zadnje je treba tako kot sedaj vso skrb prepustiti planinskemu društvu, za prve pa je treba najti način, ki bo zadovoljil lastnike, upravljalce in uporabnike. Le o teh bom pisal v nadaljevanju. O tem, katere koče so to, smo se delno že dogovorili, ko smo na PZS kategorizirali vse planinske postojanke.

ZAMOTANO UGOTAVLJANJE LASTNIŠTVA

Ob sedanjih prepirih mnogi pozabljajo, kaj je pravzaprav namen planinskih koč. Ne poslovati z dobičkom, ampak nuditi zavetje in preprosto prehrano tistim, ki zahajajo v gore. Razume se, da ta dejavnost ne sme prinašati izgube tistemu, ki oskrbuje kočo. Zelo jasno je, da se s planinskim gospodarjenjem lahko pridobi le toliko denarja, kolikor ga zahteva enostavno vzdrževanje koč, ni pa mogoče računati na to, da bi s tako pridobljenim denarjem zastarele koče temeljito obnavljali ali gradili na novo. Za take namene je potrebno najti dodaten denar drugod. Torej v večini sporov glede lastnine planinskih koč ne gre za to, kdo bo razpolagal z dobičkom, ampak najbrž le za čast in za to, da ne bi eni ukazovali vsem drugim, ali pa da malo

bolj spodnji dolinci ne bi imeli več besede kot tisti, ki živijo bolj pod hribi. Dejstvo je, da prav nihče iz planinske družine nikogar v njej ne ovira pri gospodarjenju s planinskimi objekti in nihče ne odvzame nikomur ničesar, kar pri tem pridobi. Vsako PD lahko po svoji presoji razporeja pri upravljanju neke koče pridobljen denar. Ne poznam primera, da bi ta denar šel za čisto neplaninske namene. Da ga imajo eni več kot drugi, pri čemer nimajo zaslug le sami, pa se je treba tudi zavedati.

Lastništva planinskega premoženja ni mogoče enostavno ugotoviti. Pomislimo samo na neurejenost zemljiškoknjižnih vpisov za velik del planinskih objektov! Vse skupaj je tako nepregledno in zapleteno, da bi natančno ugotavljanje lastnikov zahtevalo delo vojske cenilcev in pravnikov. Ustvarjanje nekega planinskega objekta je bilo večinoma postopno. Medtem so se spreminjali upravljalci in lastniki. Veliko je bilo tudi vmešavanja države, žal ne čisto doslednega. Kaj je nekdo vložil v zidove, bi se morda še dogovorili, o tem, koliko je vredno mesto, kjer stoji neka koča, pa bi bilo razprav brez konca in kraja. Največkrat pa je prav kraj, kjer stoji neka koča, tisto, kar ji daje pomen in omogoča njeno uspešno delovanje.

ZAKON IZ DRŽAVNEGA ZBORA

Ker je lastnina brez lastnika nekaj, kar slej ko prej premine, mora tudi planinsko premoženje imeti jasno določenega lastnika. Idealno je, če ta zanj tudi neposredno skrbi. Zato bi bilo najbolje, da bi vse planinske objekte dobila v last planinska društva, ki sedaj skrbijo zanje. Zato, da bi ureditev lastništva poenostavili, bi bilo primerno, da bi Državni zbor sprejel poseben zakon o ureditvi tega vprašanja. Ta zakon bi moral določiti glavne postopke pri ureditvi lastništva in pri bodočem ravnanju s premoženjem. Razlog za to, da se to vprašanje uredi z zakonom, je tudi pomen planinstva in z njim povezanih dejavnosti za državo Slovenijo. Zato naj bi, na primer, morebitne odškodnine prejšnjim lastnikom plačala država. V zakonu bi moralo biti tudi določeno, da premoženje brez